

EN NY HÅLLBAR JÄMSTÄLLDHETSPOLITIK

“ Vi kan inte få en hållbar utveckling
utan rättvis utveckling
och ingen rättvis utveckling
utan jämställdhet ”

WANGARI MATHAI

miljöpartiet de gröna

JÄMSTÄLLDHETSPOLITISK RAPPORT 2012
Miljöpartiets jämställdhetskommitté

INNEHÅLL

INTRODUKTION	3
1. JÄMSTÄLLDHET OCH AKTIVT MEDBORGARSKAP	4
- en förutsättning för hållbar utveckling	
Jämställdhet som mål och medel för hållbar utveckling	4
Ett aktivt medborgarskap för hållbar utveckling	6
2. EN SMART EKONOMI ÄR JÄMSTÄLLD OCH GRÖN	7
- en värdebaserad ekonomisk rationalitet för hållbar utveckling	
3. "NYA" STRATEGISKA VERKTYG	10
- en smart ekonomi som styrmedel för jämställdhet och hållbar utveckling	
Statens budget - minst 800 miljarder enbart på utgiftssidan	11
Offentlig upphandling - 500 miljarder	11
Hållbarhetsredovisning enligt GRI - 620 miljarder	12
4. EN NY HÅLLBAR JÄMSTÄLLDHETSPOLITIK	13
- sluta mäta gör något	
Mycket snack och lite verkstad	13
En hållbar jämställdhetspolitik kräver en ny form av lagstiftning	14
LITTERATUR	15

INTRODUKTION

Den här rapporten handlar om aktivt medborgarskap och om hållbar utveckling – om ekonomi och de strategier vi kan använda för att skapa ett mer jämställt och rättvist samhälle: ett hållbart samhälle som borgar för livskvalitet bortom BNP; ett inkluderande samhälle där människor känner sig trygga, är fria från våld och har lika makt och möjlighet att forma sina liv utan att samtidigt konsumera våra barns framtid.

Rapporten bygger på en analys som FN, Världsbanken och UN Women lyfter upp som avgörande för världens framtid – att en grön, inkluderande och innovativ ekonomi som bygger på jämställdhet och aktivt medborgarskap är en förutsättning för hållbar utveckling. Detta är budskapet till världen inför FN-konferensen om hållbar utveckling, Rio+20, som äger rum i Brasilien den 20–22 juni 2012.

Rapporten är skriven av Minna Gillberg på uppdrag av Miljöpartiets jämställdhetskommitté. Den ska ses som ett bidrag till en debatt om jämställdhetens grundläggande betydelse för en rättvis och hållbar samhällsutveckling. Ska vi klara de socio-ekonomiska utmaningar vi står inför och samtidigt klara klimatet är det nödvändigt att bryta könsmaktsordningen och att göra det på ett sätt som förändrar vårt ekonomiska tillväxttänkande och samhällets resursfördelning.

Hållbar utveckling kräver en jämställdhetspolitik som vill, vågar och kan utmana och förändra de grundläggande mekanismer som styr fördelningen av resurser mellan män och kvinnor i vårt samhälle. En sådan politik måste ha styrkan att påverka både offentlig och privat sektor.

Därför bör våra jämställdhetspolitiska mål (om ett aktivt medborgarskap som definierades i SOU 2005:55) utvecklas och konkretiseras i relation till hållbar utveckling och dess genomförande. Dels genom lagstiftning och dels genom att varje politikområde får konkreta och verifierbara jämställdhetsmål som leder till verklig förändring i samhället.

Därför vill vi lagstifta om:

- en jämställdhetsintegrering av det offentliga budgetet och politiska reformer. Då kan vi se till att minst 800 miljarder (statens budget) effektivt används för en jämställd och hållbar samhällsutveckling.

- en jämställd och grön offentlig upphandling som ska ta miljöhänsyn och sociala hänsyn i beaktande, exempelvis genom att i upphandling ställa krav på att leverantören ska anställa långtidsarbetslösa ungdomar eller kvinnor. Då kan vi använda 500 miljarder (omfattningen av upphandlingen i Sverige) för att gemensamt påverka marknaden för en jämställd och hållbar samhällsutveckling med utgångspunkt från lokala förutsättningar.
- hållbarhetsrapportering och lönekartläggning för alla svenska större företag, inte bara statens. Dessutom ska statens ägarpolicy ändras så att den inte bara föreskriver ekonomiska mål, utan också sociala och ekologiska mål, det vill säga ett aktivt ägande som har hållbart värdeskapande i fokus. Då kan vi använda minst 620 miljarder (det ekonomiska värdet av statens bolag) för en jämställd och hållbar samhällsutveckling.
- det är också dags för ett tydligt ansvar. Allt framgångsrikt förändringsarbete kräver ett tydligt ansvarstagande och en övergripande organisation som på ett strukturerat sätt ansvarar för effektivt genomförande och uppföljning. I Sverige finns ingen sådan effektiv organisation för det jämställdhetspolitiska området.

Denna rapport ser vi som en strategisk plattform som väver samman två viktiga områden inom Miljöpartiets politik: kampen för klimatet och kampen för ett jämställt och rättvist samhälle.

Miljöpartiets jämställdhetskommitté
2012-05-23

Minnas tack:

Jag vill tacka Miljöpartiets jämställdhetskommitté och särskilt Linnea Engström för ert förtroende. Tack, också till Gertrud Åström för att du ställer hjärna och hjärta till förfogande för alla som arbetar för en mer rättvist och jämställd värld.

Sjörups Höjd
6 maj 2012

Gender equality is more than a goal in itself. It's a tool for meeting the challenge of sustainable development

Kofi Annan

1. JÄMSTÄLLDHET OCH AKTIVT MEDBORGARSKAP - en förutsättning för hållbar utveckling

Det första kapitel sätter kontexten och diskuterar rättvisa, jämställdhet och aktivt medborgarskap som absoluta förutsättningar för en hållbar utveckling. Ett aktivt medborgarskap, grundat inte enbart på politiska, sociala och ekonomiska, utan även ekologiska rättigheter, ökar utvecklingspotentialen hos individer och samhällen – något som är avgörande för att vi ska kunna möta de enorma utmaningar vi står inför. Denna diskussion leder vidare över till kapitel två som handlar om de värden/vilken rationalitet en ekonomi som kan bidra till jämställdhet och hållbar utveckling måste bygga på.

Jämställdhet som mål och medel för hållbar utveckling

När FN:s konferens om hållbar utveckling drar igång i Rio de Janeiro den 20 juni 2012 är det första gången som kopplingen mellan ekonomi, jämställdhet, fattigdomsbekämpning och miljöfrågor – hållbar utveckling – står högst upp på agendan. Världen kan inte längre ignorera socio-ekonomiska fakta samtidigt som temperaturen stiger.

- I dag är vi 7 miljarder människor, 2050 är vi fler än 9 miljarder och då ska vi ha minskat koldioxidutsläppen med minst 80 procent.
- Merparten av befolkningsökningen kommer att ske i världens fattigaste länder.
- En av fem – 1,4 miljarder människor – lever i dag på 1,25 dollar eller mindre om dagen.
- 1,5 miljarder människor har inte tillgång till el.
- 2,5 miljarder människor har ingen toalett.
- Nästan 1 miljard människor går hungriga varje dag.

Om tjugo år, 2030, kommer världen att behöva 50 procent mer mat, 45 procent mer energi och 30 procent mer vatten. Vi vet att utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka. Det gör även skillnaden mellan fattig och rik. Tillsammans med den demografiska utvecklingen i världen skapar dessa faktorer ett "hållbarhets-gap" som definierar mänsklighetens framtid.

Otaliga rapporter har redan sagt det: Om vi inte tar itu med dessa utmaningar omedelbart, kommer vi att få enorma kostnader i framtiden – för mer fattigdom, för mer instabilitet och för en utarmad planet. Vi har med andra ord definierat problemet och vet att vi måste göra något. Men vad och hur?

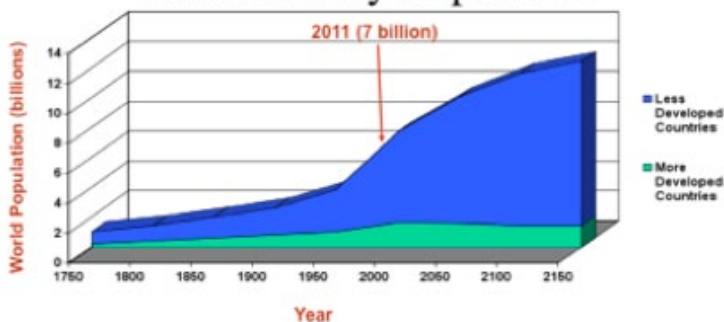
När Världsbanken tänker till inför Rio+20 utgår man från "hållbarhets-gapet" och det faktum att av världens mest fattiga människor är 70 procent kvinnor. Det är en andel som ökar i takt med den ekonomiska krisen och stigande mat- och bränslepriser.

Världsbanken drar en tydlig slutsats i World Development Report 2012 – "Gender Equality and Development": **Teknisk innovation kommer inte att räcka, enda vägen fram är social och ekonomisk innovation – att främja global rättvisa och jämställdhet.** Strukturella problem kräver strukturella lösningar därav logiken i rapporten: att investera i kvinnor är en innovativ och smart ekonomi. **Jämställdhet och aktivt medborgarskap är en förutsättning för hållbar utveckling.**

Nästan alla länder i världen har ratificerat FN:s kvinnokonvention (CEDAW). Enligt CEDAW är det varje enskild nations uppgift att skapa en jämställdhetspolitik som bygger på respekt för mänskliga rättigheter och som syftar till att avskaffa alla former av diskriminering mot kvinnor. Det betyder att det internationella samfundet måste vara engagerat i arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män. Från den grunden har Världsbanken identifierat fyra områden som bör prioriteras globalt och som kräver fokus nationellt, från våra nationella politiker:

- Kvinnors och flickors förtida död samt flickors hinder att fullfölja utbildning.
- Skillnaden mellan kvinnors och mäns tillgång till den ekonomiska sfären, inklusive möjligheten för kvinnor att ha inkomster.
- Kvinnors begränsade möjligheter att göra sig hörda både i familjen och i samhället.
- Ojämställdhet som arv från generation till generation.

Sustainability Imperative

Det internationella samfundets roll är, enligt Världsbankens rapport, att stödja de fattigaste ländernas ansträngningar inom dessa områden. Sverige har tillsammans med andra utvecklade och rika länder ett tydligt ansvar i detta jämställdhetsarbete. Dels genom en strategiskt fokuserad biståndspolitik, dels genom att föregå med gott exempel och skapa en progressiv och innovativ jämställdhetspolitik. En politik som involverar och engagerar alla samhällsaktörer i ett dynamiskt samspel som lyfter frågan om jämställdhet, rätt till trygghet, ekonomiskt självbestämmande och möjligheter på arbetsmarknaden som en förutsättning för välfärd och hållbar utveckling.

Att det är smart att investera i jämställdhet som en strategi för ekonomisk utveckling är inget nytt. Det som är "nytt" är att Världsbanken så tydligt pekar på att det också är nödvändigt att bryta könsmaktsordningen för att vi ska kunna hantera den demografiska och ekonomiska utvecklingen och samtidigt klara klimatfrågan. Jämställdhet är helt enkelt en förutsättning för hållbar utveckling.

Från ett grönt perspektiv vet vi att det som gynnar jämställdhet i Sverige även gynnar jämställdhet i utvecklingsländer. Jämställdhet är ett av regeringens tre prioriterade områden när det gäller politik för global utveckling. Trots det saknar regleringsbrevet som styr regeringens biståndsorgan SIDA krav på att en viss del av biståndet ska riktas direkt till kvinnor. **Miljöpartiet menar att jämställdhet är lika viktigt för ett lands utveckling som det är att bygga järnvägar. Det borde vara en självklarhet att utforma SIDAs regleringsbrev så att Sveriges biståndspolitik får ett tydligt fokus på kvinnor** – särskilt i relation till FN:s millenniemål för mödradödligheten där mycket lite har hänt sedan målen antogs.

Hälsa är en mänsklig rättighet, men fortfarande dör en halv miljon kvinnor varje år på grund av brist på vård eller transporter till sjukhus under graviditet och förlossning. Fortfarande aborteras flickfoster systematiskt världen över. Fortfarande har Vatikanen och länder som Iran ett negativt inflytande på Kvinnokonventionens (CEDAW) agenda när det gäller kvinnors rätt till hälsa. Saklig sexualkunskap oavsett sexuell läggning och könsidentitet är en viktig pusselbit för att främja sexuell och reproduktiv hälsa och för att uppnå FN:s millenniemål. Det här är frågor som måste tas på allvar och där Sverige måste vara än mer pådrivande inom FN och EU.

Ett aktivt medborgarskap för hållbar utveckling

Hållbar utveckling handlar om hur vi skapar ett samhälle som borgar för god livskvalitet, om människors **möjlighet** att påverka sin framtid, hävda sina rättigheter och göra sina röster hörda. Ju mer inflytande vi har i samhället, desto mer kan vi påverka våra liv och desto större blir vårt ansvar att bete oss på ett hållbart sätt.

Samhällsteoretiker som Max Weber och Jürgen Habermas menar att den enskilda individen i "moderna" och byråkratiserade samhällen ofta förlorar möjligheten till att påverka de politiska och ekonomiska systemen. En logisk följd blir att vi förlorar känslan av att den enskilda handlingen har en betydelse. Som medborgare blir man ofta blir utlämnad åt regler "utan känslomässigt innehåll", det vill säga föreskrifter för vilka vi saknar en demokratisk känsla, etisk grund eller intuition. Det är något som till exempel miljö rörelsen har tagit fasta på när de har utvecklat miljömärkningssystem. Miljömärkning har utvecklats som en reaktion på ett demokratiskt underskott och en politisk handlingsförlamning. Drivkraften har varit människans behov av att kunna påverka sitt liv och uttrycka sina värderingar – i syfte att bidra till den samhällsutveckling man vill se. Grunden för ett aktivt medborgarskap är möjlighet till deltagande, inflytande och delaktighet.

I en globaliserad värld får våra individuella val globala konsekvenser. Men för en majoritet av världens befolkning handlar inte problemet om att välja utan om att kunna välja. Valfrihet är bara möjligt i ett demokratiskt samhälle som fullt ut respekterar mänskliga rättigheter och garanterar deltagande, inflytande och delaktighet på lika villkor – oberoende könsidentitet, sexuell läggning, etnicitet, funktionshinder, religion, ålder och social bakgrund.

I ett demokratiskt samhälle är det statens skyldighet att säkerställa att vi alla får en grundläggande **möjlighet** att utveckla och använda våra förmågor – capabilities – för att vi ska kunna påverka såväl vår vardag som samhällsutvecklingen i stort. Det är grunden för "capability-ansatsen" som utvecklats av den amerikanska rättsfilosofen Martha C. Nussbaum och den indiska nobelpristagaren i ekonomi Amartya Sen.

Enligt capability-ansatsen är det statens och den offentliga resursfördelningens uppgift att säkerställa en jämställd utveckling av individens förmågor och möjligheter för att vi ska kunna delta i samhället på lika villkor – ett aktivt medborgarskap. Därför bör det offentliga systemet också arbeta med att identifiera, analysera och nivellera de normer och maktstrukturer som skapar ojämlikhet och ojämställdhet.

En intersektionell analys av samhällets rådande normer och strukturer visar ofta att det krävs mer insatser för kvinnors och hbt-personers utveckling och möjligheter än för heterosexuella vita män. Detta gäller särskilt kvin-

nors lika rätt till försörjning och ekonomisk jämställdhet, lika möjlighet till utbildning, lika rätt till kroppslig integritet och frihet från våld. **Capability-ansatsen och definitionen av ett aktivt medborgarskap hjälper oss att analysera hur resurser som tid, inkomster, makt och hälsa fördelas mellan kvinnor och män – och hur de också bör omfördelas.**

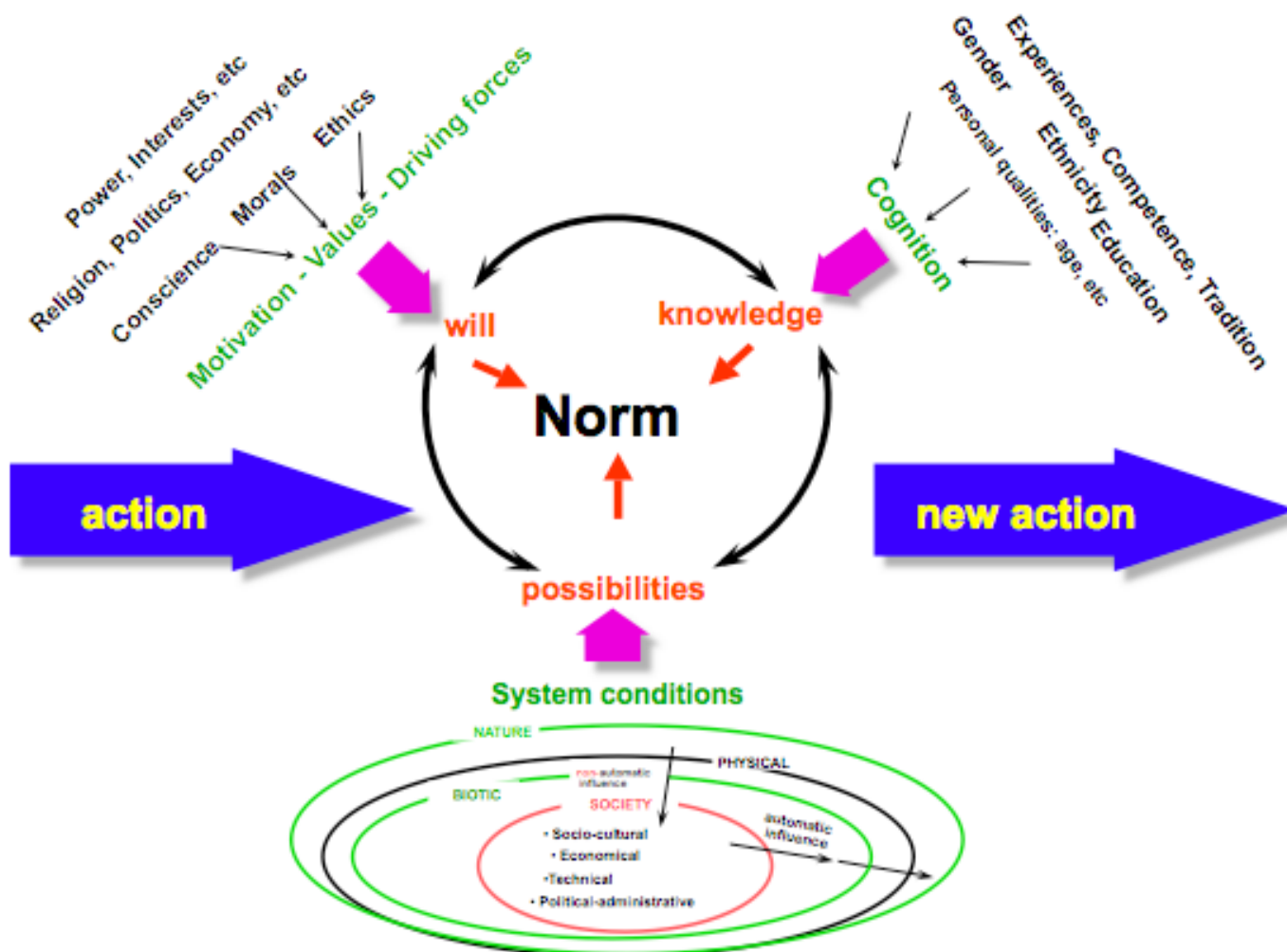
En normanalys av samhällets strukturer, i relation till begreppet hållbar utveckling, visar dessutom att grunden för ett aktivt medborgarskap inte bara handlar om tillgång till de politiska, sociala, ekonomiska och kulturella fri- och rättigheterna utan i lika hög grad om tillgång till ekologiska rättigheter såsom ren luft, rent vatten och en giftfri miljö. **Hållbar utveckling definierar på så sätt en tredje generation av mänskliga fri- och rättigheter som bör kopplas till ett aktivt medborgarskap.**

Verklig valfrihet i livet kräver ett inkluderande och demokratiskt samhälle som främjar aktiva medborgare, oberoende av könsidentitet, sexuell läggning, etnicitet, funktionshinder, religion, ålder och social bakgrund. Bara så kan vi "empower people to make sustainable choices".

Ett aktivt medborgarskap bör med andra ord ses som en drivkraft och innovationsgrund för hållbar utveckling.

Capability-ansatsen kommer att diskuteras mer i det följande kapitlet som handlar om hur vi måste förändra vår ekonomi för att kunna skapa ett hållbart samhälle.

För Miljöpartiet är aktivt medborgarskap ett jämställdhetspolitiskt mål som är av central betydelse för att vi ska kunna skapa ett hållbart samhälle. Vi har bara en jord och vi har bara en gemensam framtid. Därför stannar inte en grön feministisk politik för hållbar utveckling vid Sveriges gränser. Den kräver global rättvisa och jämställdhet och den ser ett aktivt medborgarskap, grundat på politiska, sociala, ekonomiska och ekologiska rättigheter, som en drivkraft och innovationsgrund för hållbar utveckling.

Källa: Hydén, Wickenberg, Gillberg, 1999.

2. EN SMART EKONOMI ÄR JÄMSTÄLLD OCH GRÖN

– en värdebaserad ekonomisk
rationalitet för hållbar utveckling

Är traditionell ekonomi som inte bygger på jämställdhet och hållbar utveckling en slags "falsk ekonomi"? Utgångspunkten för det här kapitlet är FN:s rapport inför Rio+20, "*Resilient People – Resilient Planet*" som analyserar anledningen till att vi inte kommit längre med hållbar utvecklingsarbetet trots all vår vilja och kunskap. Rapporten pekar på två orsaker: bristen på politisk förmåga och, framför allt, att vi inte har förmått integrera hållbar utveckling i "mainstream economics", det vill säga i den ekonomiska rationaliteten/i de ekonomiska systemvillkoren.

Viktigast är dock att FN-rapporten föreskriver ett recept, en väg fram för världen, en grön ekonomi som bygger på "**the capability approach**". Huvudingrediensen är en värdebaserad ekonomisk rationalitet som utgår ifrån "the cost of action vs. the cost of in-action" och som förmår ta hänsyn till sociala och ekologiska värden så att dessa faktorer blir en förutsättning och måttstock för ökad livskvalitet och samhällsutveckling.

Hållbar utveckling, är ett begrepp som av *Brundtland-rapporten* definieras som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra förutsättningarna för kommande generationer att tillfredsställa sina behov..."

Det är 25 år sedan rapporten publicerades och i dag vi vet att det är en absolut nödvändighet att omsätta begreppet i praktiken. Denna vetskap har bestämts i våra politiska system, exempelvis genom EU:s klimat- och energistrategi som antogs 2007.

Att gå från ord till handling har emellertid visat sig vara mycket svårt. Ekologiska siffror pekar fortfarande i fel riktning och vi fortsätter att konsumera våra barns framtid. Därför har FN inför Rio+20 tagit fram en ny rapport, "*Resilient People, Resilient Planet: A Future Worth Choosing*". Rapporten gör en analys som både avslöjar orsakerna till världens misslyckande och samtidigt ger oss kunskap om vad som måste göras för att vi ska kunna omsätta begreppet hållbar utveckling i praktiken.

Enligt rapporten ligger en stor del av problemet i att de politiska systemen i hög grad har överlåtit genomförandet av hållbar utveckling till marknadskrafterna – som uppenbart inte har förmått hantera utmaningen. Rapporten beskriver det ekonomiska systemet och dess rationalitet som ett hot mot global välfärd och utveckling. Den ekonomi som styrt globaliseringsprocessen har inte

inkluderat värdet av ekosystem, naturresurser och jämställdhet i grunden för vad som definieras som ekonomisk rationalitet/effektivitet. I stället har – och betraktas fortfarande – dessa för mänskligheten grundläggande värden som externaliteter, det vill säga som utomstående och störande faktorer som påverkar den ekonomiska rationaliteten/ effektiviteten på ett negativt sätt.

Resultatet är att vi har fortsatt att leva över våra naturtillgångar på bekostnad av framtida generationer. Den framtid vi lämnar över är ett facit på marknadens misslyckande och en "*falsk*" ekonomi – falsk på så vis att den skjuter över både ansvar och de verkliga kostnaderna på någon annan, i en annan tid och i ett annat rum.

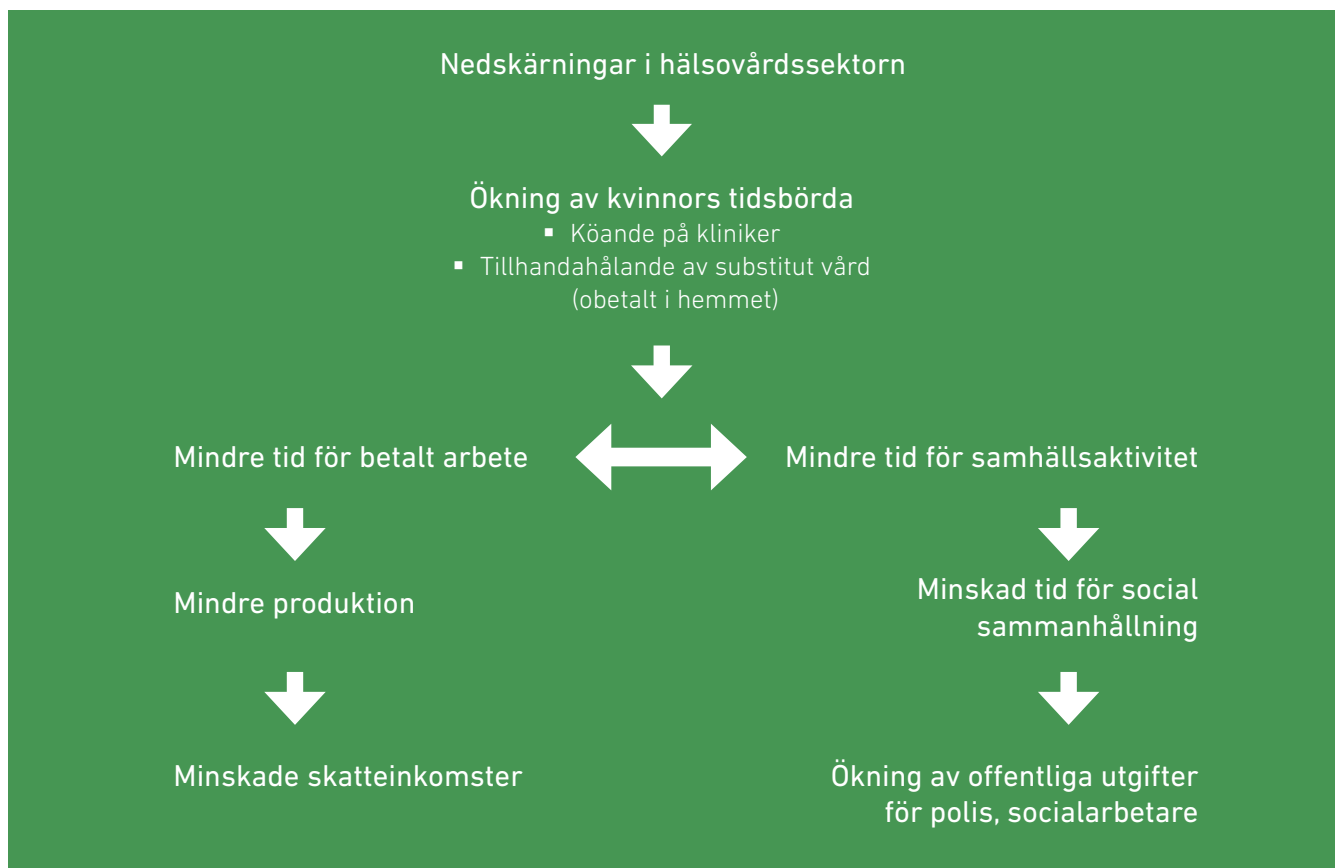
Framtidens klimatkostnader är talande exempel på konsekvenserna av en falsk ekonomi men det finns exempel som visar hur vi drabbas även i ett kortare perspektiv. Varje år beräknas exempelvis allergier som orsakas av kemikalier i vår livsmiljö kosta de EU:s medlemsstater cirka 30 miljarder euro. Enbart i Sverige räknar man med att minst 50 000 människor dör i förtid varje år på grund av miljörelaterade sjukdomar.

Denna typ av falsk ekonomi drabbar inte bara vår miljö, den drabbar också vår sociala miljö, vår livskvalitet. Vi vet att nedskärningar i offentlig sektor, till exempel inom vård och omsorg, ofta leder till att kvinnors obetalda arbetsbörda ökar och därmed deras totala arbetstid. Detta resulterar i att stress, sjuklighet och sjukskrivningar ökar bland kvinnor. Varje år förlorar exempelvis EU 600 miljoner arbetsdagar på grund av stressrelaterade sjukdomar, och kvinnor står för merparten av dessa dagar. En kort-siktig vinst för den offentliga sektorn finansieras på så vis av en falsk ekonomi – genom kvinnors obetalda omsorgsarbete och av andra samhällssektorer.

Både FN och Världsbanken påpekar i sina rapporter att kvinnors obetalda arbete ofta blir ett "osynligt substitut" för, eller en dold subvention till offentliga program och utgifter. När kvinnor måste utföra en större andel obetalt arbete för familj och hushåll minskar deras möjlighet att förvärvsarbeta vilket innebär lägre inkomster och framtida pensioner för kvinnorna själva. Samtidigt minskar även det offentliga skatteintäkten eftersom dessa är kopplade till lönearbetet. Jämställdhetsexperten Gertrud Åström brukar uttrycka saken på följande sätt: "*Vi måste ha omsorg utan underordning. Nedskärningar i hälsovårdssektorn ska inte finansieras genom att kvinnors obetalda arbete blir ett smörjmedel för hela samhällsmaskineriet! Ett grundläggande villkor för hållbar utveckling är att kvinnors mänskliga och sociala resurser inte överutnyttjas eller töms ut.*"

FN-rapportens slutsats är att "**business as usual**" inte är hållbart – klimatkrisen och de sociala utmaningar vi står inför kan inte lösas inom det nuvarande ekonomiska systemets ramar. Men enligt rapportens författare finns det

Falsk ekonomi - konsekvenser av nedskärningar i offentligt finansierad verksamhet och service

Källa: Elson, 1999

hopp: Krisen är en historisk chans för att reformera en ohållbar ekonomisk modell.

Hoppet ligger i klimatförändringens ekonomiska konsekvenser. Vi har helt enkelt inte har råd med ett samhälle som inte är rättvist, jämställt och hållbart. Kör vi på som vanligt kommer klimatförändringarna kosta cirka 20 procent av globalt BNP årligen, i stigande takt fram till 2050. Då beräknas även 3 miljarder människor leva i kronisk fattigdom. Minskar vi däremot utsläppen med 30 procent till 2030 blir kostnaden 0,19 procent av vår årliga BNP fram till 2050. Det kräver att vi investerar 2 procent av globalt BNP årligen i olika klimat strategier. Det

är en ringa investering som ger oss ekonomiskt utrymme att omfördela resurser till den sociala dimension, till jämställdhet och fattigdomsbekämpning. Denna bild av verkligheten – vår framtid – ger oss ett övertygande exempel på att *"the economic, social and environmental cost of inaction far outweighs the cost of action"*.

Med utgångspunkt från denna analys presenterar FN-rapporten 56 handlingspunkter under tre huvudrubriker:

- ett aktivt medborgarskap som möjliggör hållbara val,
- en hållbar ekonomi och
- institutionell/statlig styrning för hållbar utveckling.

Rent samhällsekonomiskt är det oerhört lönsamt att investera i människor och miljö, både i ett kortsiktigt och i ett långsiktigt perspektiv. Världsbankens rapport drar samma slutsats som FN:s rapport. **Teknisk innovation kommer inte att räcka, enda vägen fram är social och ekonomisk innovation.** Därför uppmanar FN världens länder att anamma ett nytt politiskt ekonomisk tänkande, en smart ekonomi som förmår ta hänsyn till sociala och ekologiska värden så att dessa faktorer blir en förutsättning, en måttstock och **en innovativ drivkraft** för ökad livskvalitet/välfärd och samhällsutveckling.

I praktiken innebär detta att vi måste förändra vårt grundläggande mått på framsteg och istället för en tillväxt utan gränser sätta människors välfärd i centrum för ekonomisk politik och samhällsutveckling. Genom att förskjuta fokus från rovdriftsekonomi och BNP-mätning till mänsklig välfärd förändras våra föreställningar om vad som är ekonomiskt smart och rationellt.

De personer som framför allt förknippas med detta perspektiv är den amerikanska filosofen Martha C. Nussbaum och Nobelpristagarna i ekonomi Amartya Sen och Joseph E. Stiglitz.

Dessa världsledande forskare har länge kritiserat att vårt mått på samhällsutveckling enbart grundas i begreppet tillväxt definierat som bruttonationalprodukt (BNP). De menar att samhällsutveckling mätt som BNP ignorerar de mest fundamentala behov människan har – värdighet och självrespekt. I mer än tjugo år har de arbetat med en alternativ modell för att mäta mänsklig och samhällelig utveckling.

Utgångspunkten för denna kritik, som FN och Världsbanken tar fasta på i sina rapporter, är att ett lands ekonomiska utveckling inte säger något om människors verkliga livsvillkor – om demokrati, kvinnors situation, hbt-personers livskvalitet, arbetslöshet, fattigdom eller om tillståndet för miljön. Med andra ord säger BNP inte ett ord om hållbar utveckling. Därför är livskvalitet och

människors möjlighet till ett aktiv medborgarskap ett mer sakligt mått på samhällsutveckling än ekonomisk tillväxt definierat som BNP.

Av denna anledning vill FN att Rio+20 mötet ska leda till ett beslut om att skapa ett **nytt globalt hållbarhetsindex som kan utmana och ersätta BNP.** Det ska vara ett mått som bygger på människors känsla av livskvalitet, på uppgifter om hälsa, utbildning, socialt kapital, politisk frihet, miljö, ekonomisk och social trygghet, samt på uppgifter om människors jämlikhet, eftersom jämlikhet och då särskilt jämställdhet mellan kvinnor och män har visat sig vara en förutsättning för trygghet och livskvalitet.

Strukturella problem kräver strukturella lösningar. FN och Världsbanken pekar ut tre verktyg som särskilt effektiva i arbetet med att utveckla en smart, jämställd och grön ekonomi: statens budget, offentlig upphandling och hållbarhetsrapportering. Nästa kapitel handlar om hur vi kan utveckla och använda dessa verktyg i Sverige.

Miljöpartiet vill att Sverige aktivt ska delta i FN:s arbete med att utveckla och tillämpa ett alternativ till BNP som bygger på livskvalitet. Genom att förändra vårt grundläggande mått på framsteg och genom att förskjuta fokus från ekonomi till människors välfärd förändras våra föreställningar om vad som är ekonomiskt smart och rationellt i ett perspektiv av hållbar utveckling.

Det betyder också att vi måste använda och utveckla ekonomiska strategier och verktyg som inkluderar och främjar värdet av jämställdhet och hållbar utveckling så att dessa faktorer blir en förutsättning för ökad livskvalitet och samhällsutveckling.

“The spirit of a people, its cultural level, its social structure, the deeds its policy may prepare - all of this and more is written in its fiscal history, stripped of all phrases.”

Joseph Schumpeter

3. "NYA" STRATEGISKA VERKTYG – en smart ekonomi som styrmedel för jämställdhet och hållbar utveckling

FN och Världsbanken pekar ut tre verktyg som särskilt effektiva när det gäller att skapa en ekonomi som är både grön och jämställd: statens budget, offentlig upphandling och hållbarhetsrapportering. I 2012-års budget avsätter regeringen 239 miljoner kronor till jämställdhetspolitiken, men det finns minst 1 900 miljarder som vi med hjälp av dessa verktyg skulle kunna använda för att främja jämställdhet och hållbar utveckling.

En smart – jämställd och grön – ekonomi definieras av att den både bygger på och bidrar till hållbar utveckling. Den använder ekonomiska verktyg och strategier som tar hänsyn till sociala och ekologiska värden så att dessa faktorer blir en förutsättning för ökad välfärd och samhällsutveckling. Drivkraften är ett aktivt medborgarskap.

Med utgångspunkt från detta perspektiv pekar FN och Världsbanken ut tre verktyg som särskilt intressanta för att de förmår påverka marknader, informella institutioner och den privata sfären – det vill säga den statliga budgeten, offentlig upphandling och hållbarhetsrapportering.

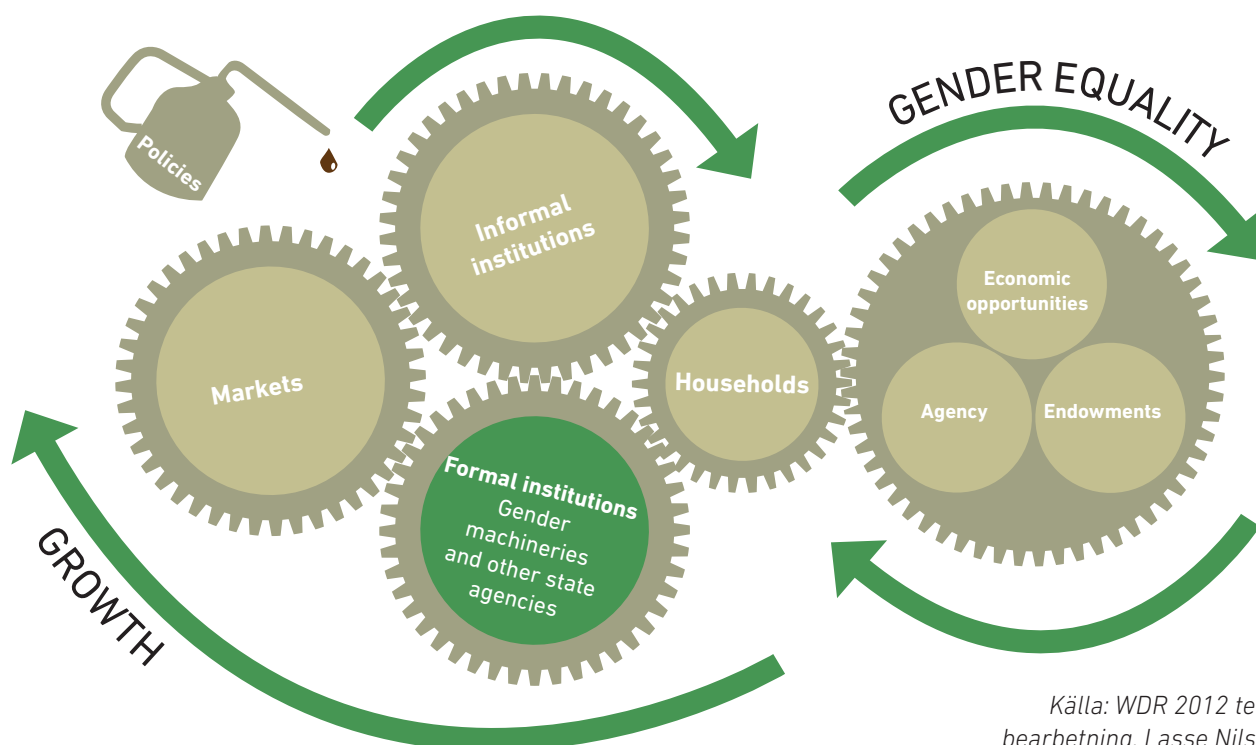
Det är verktyg som vi kan använda för att skapa ett strategiskt samspel mellan "morot och piska", så att ett samspel mellan jämställdhetspolitiska mål, lagstiftning, medborgare och ekonomi (marknaden) blir ett innovativt smörjmedel för hela samhällsmaskineriet.

Världsbanken menar att staten här har en central roll i att utveckla progressiva och innovativa styrmedel för att påverka marknaden så att den inte hindrar utan främjar en jämställd och hållbar samhällsutveckling.

I 2012 års budget avsätter regeringen 239 miljoner kronor till jämställdhetspolitik. Genom att använda, utveckla och lagstifta om följande verktyg skulle vi kunna lägga minst **1 900 miljarder** i den gemensamma potten för ett hållbart samhälle – varje år.

Miljöpartiet menar att det är en skyldighet för staten att utveckla progressiva och innovativa styrmedel som påverkar marknaden så att den inte fungerar hindrande utan främjande för jämställdhet och hållbar utveckling.

State action is central for the design and adoption of gender-progressive policies

Källa: WDR 2012 team,
bearbetning, Lasse Nilsson

Statens budget

- minst 800 miljarder enbart på utgiftssidan

Ett lands budget är en spegel för ett samhälles värderingar, prioriteringar och ambitioner för sina medborgare. Det är ett verktyg som omvandlar ord till handling – så att politikens värdegrund tydligt går att utläsa som effekter i människor vardag.

Sedan 1994 har jämställdhetsintegrering varit regeringens övergripande strategi för att genomföra jämställdhetspolitiken. Det är en strategi som kortfattat innebär att jämställdhet ska införlivas i alla verksamhetsområden, i alla led av beslutsfattande, i all planering och utförande av verksamheter. Exempelvis skall regeringens budget analyseras för att identifiera möjliga brister och olika konsekvenser som ett specifikt förslag kan betyda i skillnader mellan kvinnor och män i syfte att korrigera orättvisor.

I teorin är jämställdhetsintegrering ett verktyg som skall hjälpa regeringskansliet att omfördela de resurser som tilldelas kvinnor och män i så olika grad; tid, inkomster, makt och hälsa. I teorin är strategin ett verktyg för ökad transparens och delaktighet i budgetprocessen för att främja jämställdhet och rättvisa och synliggöra skillnaden mellan formell och reell jämställdhet.

I praktiken tillämpar dock inte regeringskansliet strategin på ett enhetligt, systematiskt och konsekvent sätt. Hittills har det saknats konkreta jämställdhetspolitiska mål, indikatorer och en kvalitativ metod för analys, uppföljning och utvärdering. Resultatet är en bristfällig tillämpning av jämställdhetsintegrering som vi ser konsekvenserna av i de största ekonomiska reformer som alliansen genomfört sedan valet 2006 - arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och föräldraförsäkringen. På pappret är det könsneutrala reformer, i verkligheten har de resulterat i ökade ekonomiska klyftor mellan kvinnor och män.

Utan lagstiftningskrav och en tydlig metod för genomförande fungerar jämställdhetsintegrering snarare som en effektiv dimridå som döljer politiska intentioner och dess konsekvenser. Genom att lagstifta om en metodisk jämställdhetsintegrering av statens budget skulle vi kunna använda minst 800 miljarder (enbart på utgiftssidan) för att skapa ett mer jämställt och hållbart samhälle.

Miljöpartiet vill lagstifta om jämställdhetsintegrering av offentliga verksamheter och att jämställdhetskonsekvensbeskrivning (JKB) används som metod för att utvärdera större politiska reformer (på samma sätt som Miljölagstiftning föreskriver en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av infrastrukturella projekt eller miljöfarliga verksamhet.

Offentlig upphandling - 500 miljarder

I takt med den tilltagande ekonomiska krisen har de socio-ekonomiska samhällsfrågorna fått ett allt större utrymme inom EU-politiken. I de nu gällande upphandlingsdirektiven (2004/18/EG och 2004/17/EG) har möjligheten att ställa sociala krav och miljökrav utvidgats och

förtydligats. I artikel 26 respektive artikel 38 i direktiven anges följande:

"En upphandlande myndighet får ställa särskilda krav på hur kontraktet skall fullgöras under förutsättning att de är förenliga med gemenskapsrätten samt att de anges i meddelandet om upphandling eller i förfrågningsunderlaget. Dessa krav får bland annat omfatta sociala hänsyn och miljöhänsyn."

I kommissionens meddelande "Socialt ansvarsfull upphandling - en handledning till sociala hänsyn i offentlig upphandling" definieras socialt ansvarstagande i offentlig upphandling som upphandlingsaktiviteter som tar hänsyn till en eller flera av följande sociala aspekter:

- Syssetsättningsmöjligheter,
- Anständigt arbete,
- Överensstämmelse med sociala rättigheter och arbetstagares rättigheter,
- Social integration (inbegripet personer med funktionsnedsättning),
- Lika möjligheter,
- Utformning som ger tillgänglighet åt alla,
- Beaktande av hållbarhetskriterier,
- Frågor om etisk handel och ett bredare frivilligt iakttagande av företagens sociala ansvar (CSR Corporate Social Responsibility).

Det betyder att det numer är tillåtet att exempelvis formulera ett upphandlingskrav för social hänsyn på följande sätt: *"leverantören har en skyldighet att i samband med fullgörandet av ett kontrakt anställa långtidsarbetslösa eller att genomföra utbildning för arbetslösa eller ungdomar, att följa bestämmelserna i grundläggande ILO-konventioner (International Labour Organisation) om dessa inte har införlivats med den nationella lagstiftningen eller att anställa ett större antal personer med funktionshinder än som krävs enligt den nationella lagstiftningen."*

I Sverige motsvarar den offentliga upphandlingen ca 500 miljarder kr. Genom att använda krav på miljö- och sociala hänsyn vid upphandling kan vi på ett effektivt sätt använda skattemedel för att skapa ett mer rättvist, jämställt och hållbart samhälle. Enligt lagen om offentlig upphandling (LOU 2007:1091) är det **möjligt för kommun och landsting**, att som en del av upphandlingen ställa krav på att leverantörer exempelvis ska erbjuda praktikplatser eller anställningar till människor i arbetslöshet eller bidragsberoende. Från och med den 15 juli 2010 förskriver lagen även att "upphandlande myndigheter bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn om upphandlingens art motiveras av detta".

Vi vet att utrikesfödda personer i stor utsträckning utgör marginalarbetskraften på den svenska arbetsmarknaden. Risken att bli arbetslös är dessutom större om man har en tidsbegränsad anställning. Tidsbegränsade anställningar är generellt vanligare bland ungdomar och **särskilt bland kvinnor**. Om det offentliga både kan erhålla miljövänliga

varor och tjänster till ett rimligt pris och samtidigt möjliggöra för personer utanför arbetsmarknaden att få arbete, är det en dubbel vinst för samhället som på ett innovativt och effektivt bidrar till en hållbar utveckling.

Därför vill Miljöpartiet ha en lagstiftning som inte bara föreskriver att man har möjlighet (kommun/landsting) eller bör (myndighet) beakta miljö- och sociala hänsyn vid offentlig upphandling. **Vi vill ha en lagstiftning som säger att man ska beakta miljö- och sociala hänsyn vid offentlig upphandling.**

Om det offentliga både kan erhålla miljövänliga varor och tjänster till ett rimligt pris och samtidigt möjliggöra för personer utanför arbetsmarknaden att få arbete är det en dubbel vinst för samhället som på ett innovativt och effektivt sätt bidrar till en hållbar utveckling. Därför vill vi ha en lagstiftning som inte bara föreskriver att man har möjlighet (kommun/landsting) eller bör (myndighet) beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn vid offentlig upphandling. Miljöpartiet vill ha en lagstiftning som säger att man ska beakta miljö- och sociala hänsyn vid offentlig upphandling.

Hållbarhetsredovisning enligt GRI - 620 miljarder

Staten är Sveriges största bolagsägare och regeringskansliet förvaltar för närvarande 60 bolag. Det uppskattade värdet av dessa bolag uppgår till 620 miljarder kronor och antalet anställda till 100 000. Ytterst är det hela svenska folket som äger dessa bolag. Regeringen har därför ett stort ansvar i att vara en aktiv och professionell ägare som reflekterar ägarnas åsikter om bolagens mål, resultat och förväntade utveckling.

Efter stor kritik mot det sätt som statliga bolag, till exempel Vattenfall, bedrivit sin verksamhet på miljöområdet beslöt regeringen 2007 att statligt ägda bolag ska presentera en hållbarhetsredovisning enligt Global Reporting Initiative's (GRI) internationella riktlinjer.

Hållbarhetsredovisning är ett verktyg som säkerställer att företag bedriver ett systematiskt arbete med frågor som rör miljömässigt och socialt ansvar. Det är ett verktyg som skapar en länk mellan internationella konventioner och företagens ansvar genom att översätta allmänna principer till konkreta mål för företagens agerande. Hållbarhetsrapporteringen har kommit att bli ett viktigt verktyg för investerare vid bedömningen av bolagets effektivitet i förhållande till de etiska, ekologiska och ekonomiska krav som begreppet hållbar utveckling definierar.

Lundinaffären är ett exempel på att allt fler större institutionella investerare tillämpar en värdebaserad - hållbar - ekonomisk rationalitet vid bedömning av företag och dess framtida potential.

Flera länder i Europa har infört lagstiftning och riktlinjer för att alla större bolag (inte enbart statliga) ska rapportera sitt hållbarhetsarbete. Dansk lagstiftning har exempelvis resulterat i att fler än 1 100 större bolag rapporterar sitt hållbarhetsarbete. **Det borde vara en självklarhet att införa samma lagstiftning i Sverige om vi menar allvar med vår klimat och jämställdhetspolitik.**

Enligt statens ägarpolicy är "det övergripande målet för regeringen att företagen ska skapa värde och i förekommande fall se till att särskilt beslutade samhällsuppdrag utförs." Statens ägarpolicy föreskriver också att "statliga bolag ska ha en genomtänkt och förankrad policy och strategi för att hantera miljöhänsyn och socialt ansvarstagande såsom etik, arbetsvillkor, mänskliga rättigheter, bekämpning av korruption samt jämställdhet och mångfald. De statligt ägda bolagen förväntas bedriva ett aktivt arbete i dessa frågor så väl i de egna företagen som i samarbete med affärspartners, kunder och leverantörer."

Problemet med dessa ambitioner är att det saknas konkreta mål för den sociala och ekonomiska dimensionen av verksamheten. Staten har bara formulerat tydliga mål för ekonomiskt värdeskapande.

Miljöpartiet vill därför ändra statens ägarpolicy för statliga bolag, så att den inte bara föreskriver ekonomiska mål utan också sociala och ekologiska mål. Miljöpartiet vill ha ett statligt aktivt ägande som har ett **hållbart värdeskapande** i fokus. Då kan vi använda minst **620 miljarder** (det ekonomiska värdet av statens bolag) för att bidra till en jämställd och hållbar samhällsutveckling.

Miljöpartiet vill att Sverige följer Danmarks exempel och lagstifta om en standardiserad hållbarhetsrapportering och lönekartläggning varje år för alla större bolag (inte bara statens) så att dessa bolag arbetar aktivt och på ett strukturerat sätt för integrera jämställdhet och hållbar utveckling i sin verksamhet både i Sverige och utanför landets gränser. En standardiserad hållbarhetsrapportering är ett effektivt verktyg för upphandlande verksamheter och investerare att bedöma bolagets effektivitet i förhållande till de sociala och ekologiska krav som hållbar utveckling ställer på en ekonomisk verksamhet.

Dessutom vill Miljöpartiet ändra statens ägarpolicy för statliga bolag så att den inte enbart föreskriver ekonomiska mål, utan också sociala och ekologiska mål. Det vill säga Miljöpartiet vill ha ett statligt aktivt ägande som har ett **hållbart värdeskapande** i fokus. Då kan vi använda minst **620 miljarder** (det ekonomiska värdet av statens bolag) för att skapa en jämställd och hållbar samhällsutveckling.

“Use your freedom to promote ours.”

Aung San Suu Kyi

4. EN NY HÅLLBAR JÄMSTÄLLDHETSPOLITIK - sluta mäta gör något

Det sista kapitlet diskuterar det jämställdhetspolitiska tillståndet i Sverige i relation till Världsbankens och FN:s recept för en framtid som är jämställd och hållbar.

Receptet innehåller några viktiga ingredienser som för tillfället saknas i svensk jämställdhetspolitik:

1) Att staten ser det som sin skyldighet att utveckla och använda ekonomiska styrmedel som tar hänsyn till sociala och ekologiska värden så att dessa faktorer blir en förutsättning för ökad välfärd, det vill säga innovativa styrmedel som påverkar marknaden så att den inte fungerar hindrande utan främjande för en jämställd och hållbar utveckling.

2) Att våra jämställdhetspolitiska mål om ett aktivt medborgarskap utvecklas i relation till hållbar utveckling; att varje politikområde har konkreta och verifierbara jämställdhetsmål som leder till verklig förändring i samhället.

3) Att vi lagstiftar om jämställdhetsintegrering, om en jämställd och grön offentlig upphandling och om hållbarhetsrapportering för svenska företag, det vill säga styrmedel som inte bara når offentlig verksamhet utan även den privata sektorn.

4) Sist och slutligen krävs en effektiv organisering av politiken som bidrar till analys och målformulering, genomförande och systematisk uppföljning. Det vill säga en struktur som kan röra om ordentligt i grytorna och se till att resurser som tid, inkomster, makt och hälsa fördelas på ett jämställt sätt - så att vi alla får möjlighet att delta i samhället på lika villkor.

Mycket snack och lite verkstad

Lön är det mest uppenbara uttrycket för hur ett samhälle värderar sina medborgare. FN:s kvinnokonvention slår fast att kvinnor har rätt till lika lön för lika och likvärdigt arbete samt lika villkor i arbetslivet.

Jämställdhetsbilagan till 2012-års budget visar tydligt att den borgerliga regeringens tid vid makten har gett män mer i plånboken än kvinnor. Sedan regeringsskiftet 2006 har skillnaden i årsinkomst mellan män och kvinnor ökat med 17 479 kronor. Skillnaden är nu 62 044 kronor om året. Under ett 45-årigt yrkesliv blir det ca 2 400 000 som kvinnor tjänar mindre än män. På ett år tjänar kvinnor i sysselsättning ungefär 111 miljarder mindre än män.

Det är oacceptabla skillnader för ett demokratiskt samhälle som anser sig borgen för jämställdhet. Kvinnorörelsens organisationer, politiska kvinnoförbund och fackliga organisationer kräver nu förändring. Om lönegapet ska minska måste vi ändra de övergripande strukturer i samhället som reproducerar olika villkor för kvinnor och män. Om detta finns en bred samsyn i kvinnorörelsen.

Huvudpoängen är att vi vet så oändligt mycket om den svenska ojämställdhetens geografi. Sverige är antagligen världsbäst på att kartlägga och konstatera att det finns strukturer och mekanismer som motverkar jämställdhet i samhället. Men när det gäller att svara på frågan om vilka dessa mekanismer är, dess orsaker och hur de kan förändras, blir det "mycket prat och lite verkstad" i regeringskansliet.

I det perspektivet är regeringens skrivelse *Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014* (Skr. 2011/12:3) intressant att läsa. Den beskriver hur regeringen "avser att utarbeta en plan" för hur arbetet med jämställdhetsintegrering i regeringskansliet ska bedrivas under perioden 2011–2015.

Skrivelsen konstaterar att "ett sammanhållet uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken saknas" och att "tyngdpunkten i de uppföljningar som gjorts av politikområdet har legat på uppföljning av åtgärder snarare än på deras effekter".

För att komma till rätta med detta dilemma, har regeringen gett SCB i uppdrag att utveckla och föreslå indikatorer som ska ligga till grund för ett uppföljningssystem av jämställdhetspolitiken (som nu bereds inom regeringskansliet). "Målet är att uppföljningssystemet ska bidra till bedömningen av måluppfyllelse när det gäller jämställdhetspolitikens mål och delmål över tid". Regeringens avsikt är att presentera den första uppföljningen av jämställd-

hetspolitiken med utgångspunkt i indikatorerna i budgetpropositionen för 2013. Vilka mål som skall följas upp lämnar emellertid skrivelsen till framtiden att sia om.

Att vi äntligen får ett riktigt uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken är bra, men det finns en symptomatisk liten brasklapp. I skrivelsen står att läsa: *"Genom indikatorerna kommer dock inte svar kunna ges på frågan vad som ligger bakom utvecklingen inom ett visst område, något som kräver kompletterande kunskap och analys"*.

Radikaliteten av en jämställdhetspolitik ligger inte främst i dess teori, begreppsvärld eller att den går att mäta med hjälp av indikatorer. Radikaliteten ligger i politikens förmåga att möta människors behov och formulera **mål som över-sätts i handling** - som leder till en verklig förändring i människors vardag. Det är dags att sluta mäta och göra något åt de 111 miljarder som årligen saknas i kvinnors plånbok.

Verklig förändring kräver en verklig politik som vill, vågar och kan utmana och förändra de grundläggande mekanismer som styr fördelningen av resurser mellan män och kvinnor.

Sveriges jämställdhetspolitik har sin grund i välfärds-samhällets framväxt och arbetsmarknadspolitiken på 1970-talet. Vi lever inte längre i samma värld. Vi har ett helt nytt ekonomiskt och demografiskt landskap. Vi har en ny arbetsmarknad som påverkar kvinnor och män på olika sätt.

Det är uppenbart att vår nuvarande jämställdhetspolitik inte förmår möta denna socio-ekonomiska förändring. Denna politiska förklaring skapar ett demokratiskt handlingsunderskott på jämställdhetsområdet. Att vi nu inte kommer längre med jämställdhetsarbetet i Sverige har samma orsak som FN och Världsbanken pekar ut i sina rapporter när det gäller hållbar utveckling - en politik som inte förmår integrera jämställdhet och miljö i "mainstream economics".

Politiken har inte arbetat med att förändra de **mekanismer i det ekonomiska tillväxttänkandet som motverkar skatteväxling för jämställdhet och hållbar utveckling**. Resultatet är att skatter, sociala transfereringar och budgetar som befäster ekonomiska skillnader och reproducerar könsmaktsordningen i vårt samhälle.

Om vi i Sverige hade försökt att reglera miljöproblem på samma sätt som jämställdhet hade inte mycket hänt. Det vill säga, om miljöintegrering varit den övergripande strategin för att genomföra miljöpolitik, utan en genomgripande lagstiftning, utan konkreta mål och utan en tillsynsutövande myndighet.

Det är högst osannolikt att tro att "bonusar och mentorprogram" skulle ha integrerat fram miljökonsekvensbeskrivningar, katalysatorer, blyfribensin, klorfritt papper, andra generationens biobränslen, källsortering, hybridbilar, lågenergilampor och vindkraft.

De framsteg som gjorts på miljöområdet har gjorts med hjälp av lagstiftning. Det är samma sak med framsteg på jämställdhetsområdet. Jämställdhet mellan kvinnor och män borde vara lika viktigt för ett hållbart samhälle som miljömärkt toalettpapper, ekologisk mat och hybridbilar. Det är hög tid att alla intentioner i FN:s kvinnokonvention, Beijingplattformen, Agenda 21, deklARATIONER och avsiktsförklaringar omsätts i praktiken genom tydliga mål, effektiv lagstiftning och uppföljning.

En hållbar jämställdhetspolitik kräver en ny form av lagstiftning

Precis som vi vet hur ojämställdheten ser ut i Sverige, vet vi också att **jämställdhet är en förutsättning för hållbar utveckling**. Teknisk innovation kommer inte att räcka. Enligt FN och Världsbankens recept är enda vägen fram social och ekonomisk innovation som främjar global rättvisa och jämställdhet. Vi vet också att **jobbet måste börja hemma**. I Sverige saknas några av de grundläggande ingredienser som FN:s recept föreskriver för en jämställd och hållbar politik.

Därför bör våra jämställdhetspolitiska mål (om ett aktivt medborgarskap som definierades i SOU 2005:55) utvecklas och konkretiseras i relation till hållbar utveckling och dess genomförande. Dels genom lagstiftning och dels genom att varje politikområde får konkreta och verifierbara jämställdhetsmål som leder till verklig förändring i samhället.

En hållbar jämställdhetspolitik kräver en ny sorts lagstiftning, nya ekonomiska verktyg och strategier som integrerar sociala och ekologiska värden - jämställdhet och klimat - så att dessa faktorer blir en drivkraft och förutsättning för ökad välfärd och samhällsutveckling. Genom att införa följande lagstiftning kan vi skapa ett strategiskt samspel mellan "morot och piska" - det vill säga ett samspel mellan jämställdhetspolitiska mål, lagstiftning, medborgare och ekonomi som blir ett innovativt smörjmedel för mekanismerna i samhällsmaskineriet. Med denna typ av lagstiftning får en hållbar jämställdhetspolitik inte bara genomslag i den offentliga sektorn, då når vi även den privata sektorn.

Ett lands budget är en spegel av dess regerings värderingar, prioriteringar och ambitioner för sina medborgare. I 2012-års budget avsätter Alliansen 25 kronor per person till jämställdhetsarbetet - totalt 239 miljoner kronor.

Genom att peka med hela handen och lagstifta om följande åtgärder skulle vi kunna lägga minst **1 900 miljarder** i den gemensamma potten för ett jämställt och hållbart samhälle – varje år.

Det är dags att lagstifta om;

- **en jämställdhetsintegrering av det offentligas budget och politiska reformer** som omfattar ett utvärderingsverktyg som Gender Impact Assessment (att jämföras med EIA, det vill säga miljökonsekvensbeskrivningar MKB). Då kan vi se till att minst **800 miljarder** (statens budget) effektivt används för en jämställd och hållbar samhällsutveckling.
- **en jämställd och grön offentlig upphandling.** En sådan lagstiftning är ett demokratisk och innovativt verktyg som ger oss alla - politiker, tjänstemän och medborgare - en möjlighet att med utgångspunkt från lokala förutsättningar uttrycka vår vilja och genomföra en miljö- och jämställdhetspolitik. Då kan vi använda **500 miljarder** (omfattningen av upphandlingen i Sverige) för att gemensamt påverka marknaden för en jämställd och hållbar samhällsutveckling
- **hållbarhetsrapportering och lönekartläggning för alla svenska större företag, inte bara statens** (på samma sätt som i Danmark). Hållbarhetsrapportering kan bli ett viktigt utvärderingsverktyg i en jämställd och grön upphandling. Dessutom ska **statens ägarpolicy** ändras så att den inte bara föreskriver ekonomiska mål, utan också sociala och ekologiska mål, det vill säga **ett aktivt ägande som har hållbart värdeskapande i fokus**. Då kan vi använda minst **620 miljarder** (det ekonomiska värdet av statens bolag) för en jämställd och hållbar samhällsutveckling.
- **Det är dessutom dags för ett tydligt ansvar i regeringskansliet.** Allt framgångsrikt förändringsarbete kräver en organisation som på ett strukturerat sätt ansvarar för effektivt genomförande och uppföljning. I Sverige finns ingen sådan organisation för det jämställdhetspolitiska området. Det är en medveten politik från en regering som inte vill ta ett övergripande samhällsansvar och som lämpar över hela jobbet på kommuner, landsting och det civila samhället.

Vi har bara en jord och vi har bara en gemensam framtid. Ska vi klara att hantera de sociala och ekonomiska utmaningar vi står inför och samtidigt klara klimatet, är det nödvändigt att **bryta könsmaktsordningen** och göra det på ett sätt som förändrar vårt ekonomiska tänkande och samhällets resursfördelning. **Jämställdhet är helt enkelt en förutsättning för hållbar utveckling.**

LITTERATUR

Nussbaum M (2011) *Creating Capabilities – the human development approach* (Cambridge MA and London).

Stiglitz J, Sen A, Fitoussi J-P (2009) *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress* (Paris: Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress).

United Nations Environment Programme (UNEP), 2011, *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication – A Synthesis for Policy Makers*, www.unep.org/greeneconomy.

UN secretary general high level panel 2012, *Resilient People, Resilient Planet: A future worth choosing* www.un.org/gsp/sites/default/files/attachments/GSP_Report_web_final.pdf

Brundtland Report, 1987, *Report of the United Nations World Commission on Environment and Development. Our Common Future* (WCED)

FN:s kvinnokonvention CEDAW www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm

Beijing platformen, 1995
– en sammanfattning finns på regeringens hemsida www.regeringen.se/content/1/c6/01/20/20/246254a1.pdf

Agenda 21, 1992
– en sammanfattning finns på regeringens hemsida www.regeringen.se/content/1/c6/01/86/84/6de2900f.pdf

World Development Report 2012, *Gender Equality and Development* www.worldbank.org

Statensägar policy och riktlinjer för företag med statligt ägande, 2011 www.regeringen.se/content/1/cb/17/22/50/127e77ds.pdf

